

Η έννοια της Πειθαρχίας, ως θεωρία και πράξη στη Διοίκηση και Ηγεσία

Γράφει
Ο Ευάγγελος Μαυρογιάννης
Απόστρατος Αξιωματικός του Στρατού Ξηράς
Αρθρογράφος - Ιστορικός Ερευνητής

Πολλές φορές στη ζωή μας, ακόμη από νήπια, μετέπειτα στα σχολεία, πιο έντονα στον στρατό, ακούσαμε/ακούμε ή διαβάζουμε τη λέξη πειθαρχία, ως παράδειγμα, ως μίμηση, ως προσταγή, ως παρότρυνση και σε πολλές άλλες περιπτώσεις του προφορικού και γραπτού λόγου.

Ας δούμε όμως ετυμολογικά τη λέξη αυτή.

Σύμφωνα με τη αρχαία ελληνική, η **πειθαρχία** ως θηλυκό προέρχεται από το **πείθω** + **άρχω**, που σημαίνει ενέργεια ή το αποτέλεσμα του πειθαρχώ, η υπακοή σε κάποιες αρχές, κανόνες, νόμους ή στις διαταγές κάποιου ιεραρχικά ανώτερου.

Τι σημαίνει το πρώτο συνθετικό της λέξης πείθω:

Κάνω κάποιον να αλλάξει γνώμη, να ακολουθήσει τη γνώμη κάποιου άλλου ή γενικά τον παροτρύνω αποτελεσματικά να προβεί σε μια ενέργεια που αρχικά τον έβρισκε αντίθετο ή αδιάφορο, του αλλάζω γνώμη με επιχειρήματα ή με την άσκηση εντονότερης πίεσης, αλλά όχι με τη χρήση ωμής βίας.

Υπάρχει όμως και μια συγγενής λέξη **του πείθω η πειθώ** που σημαίνει, η ικανότητα κάποιου να πείθει.

Ας δούμε τι σημαίνει το δεύτερο συνθετικό της λέξης άρχω:

Κυβερνώ, ασκώ εξουσία έχοντας ανώτατο αξίωμα.

Όσοι λοιπόν, ασκούν οποιαδήποτε μορφή εξουσίας, από τους γονείς - γιατί εξουσιάζουν μέχρι ενηλικιώσεως τα παιδιά τους - μέχρι και τους κυβερνώντες, θα πρέπει να έχουν στο μυαλό τους το πρώτο συνθετικό της λέξης πειθαρχία, το ρήμα **πείθω**, καθώς και τη συγγενή του λέξη **πειθώ** και όχι να αρκούνται μόνο στο δεύτερο συνθετικό **άρχω**.

Αν εφαρμόζουν μόνο το **άρχω – στερούμενοι το δια του παραδείγματος**, τότε ελλοχεύει ο κίνδυνος να ενσπείρουν την αμφιβολία - και ό,τι συνεπάγεται από αυτή, την έλλειψη εμπιστοσύνης και τελικά να εισπράξουν, είτε την αδιαφορία, είτε την

αντίδρασή τους, - μεμονωμένη ή οργανωμένη ως ένα κοινωνικό σύνολο – και το χειρότερο να χαρακτηριστούν ως αλαζόνες.

Μετά τα παραπάνω, ας δούμε την εφαρμογή της πειθαρχίας, στη Διοίκηση και Ηγεσία.

Διοίκηση

Είναι ο συντονισμός και η επίβλεψη της λειτουργίας μίας επιχείρησης, ενός ιδρύματος, ενός οργανισμού ή εν γένει, ενός φορέα οργάνωσης ατόμων.

Είναι ένα είδος διαχείρισης, δηλαδή προσπάθειας οργάνωσης των διαθέσιμων πόρων, η οποία έχει ως στόχο την καλύτερη δυνατή λειτουργία του φορέα.

Τα άτομα που ασκούν τη διοίκηση είναι επιφορτισμένα με τη λήψη αποφάσεων απαραίτητων για τη λειτουργία του φορέα. Τα καθήκοντά τους ποικίλλουν ανάλογα με τη φύση του φορέα τον οποίο διοικούν.

Μεγάλες κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται η Διοίκηση είναι η Δημόσια Διοίκηση, η Διοίκηση του Στρατού, η Διοίκηση Επιχειρήσεων και η Διοίκηση των Πανεπιστημίων κ.π.ά. υπηρεσιών.

Ηγεσία

Είναι παράγωγο του ρήματος ηγέομαι/ηγούμαι που σημαίνει «είμαι αρχηγός και προπορεύομαι άλλων, οι οποίοι με ακολουθούν με τη θέλησή τους».

Επομένως, θα μπορούσαμε να ορίσουμε την ηγεσία ως την ικανότητα ενός ατόμου (Ηγέτη) να επηρεάζει ή να αλλάζει τις συμπεριφορές ενός ή και περισσότερων ανθρώπων με την οικειοθελή συμμετοχή τους, με σκοπό να πραγματοποιήσει σκοπούς είτε προσωπικούς, είτε ενός οργανισμού, φυσικά με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Μπορούμε να διακρίνουμε δύο είδη ηγεσίας:

Την έμμεση και την άμεση

α. Η ηγεσία που ασκείται **έμμεσα**, αναφέρεται στην πνευματική ηγεσία των σοφών, των καλλιτεχνών, των λογοτεχνών κ.α, που καταφέρνουν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά μας, όχι προσωπικά, αλλά με το έργο τους.

β. Η ηγεσία που ασκείται **άμεσα**, αναφέρεται σ' αυτήν που ασκείται πρόσωπο με πρόσωπο.

Είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε πως η έννοια της ηγεσίας δεν είναι ταυτόσημη με τις έννοιες **της δύναμης, της εξουσίας και της επιρροής**.

Και αυτό γιατί οι τρεις αυτές διαστάσεις, παρόλο που αποτελούν σημαντικά μέσα στην άσκηση της ηγεσίας, πολλές φορές γίνονται αντικείμενο σύγχυσης και αποπροσανατολισμού, αφού χρησιμοποιούνται με τρόπο που η ερμηνεία τους επισκιάζει ή αλλοιώνει την ουσία της ηγεσίας και κατ' επέκταση τα χαρακτηριστικά του Ηγέτη.

Ας δούμε όμως παρακάτω τις έννοιες αυτές

α. Δύναμη: Η δυνατότητα ενός να επιβάλλει τις επιθυμίες του πάνω στους άλλους.

β. Εξουσία: Το νόμιμο δικαίωμα να ασκήσει τη δύναμη που κατέχει.

γ. Επιρροή: Η ικανότητα κάποιου να επιδράσει με τον τρόπο του στη συμπεριφορά ή τον τρόπο σκέψης των άλλων.

Αυτές οι έννοιες λοιπόν, αποτελούν σημαντικές παραμέτρους μιας ηγετικής συμπεριφοράς, ωστόσο δεν συνιστούν τη λειτουργία της ηγεσίας στον πυρήνα της.

Με άλλα λόγια, όταν αναφερόμαστε στην έννοια της αποτελεσματικής ηγεσίας εννοούμε μια σύνθετη και δυναμική λειτουργία η οποία δεν μπορεί να ερμηνευθεί στατικά και μονοσήμαντα.

Αυτό σημαίνει ότι για να κατανοηθεί στην ολότητά της, απαιτείται να ιδωθεί ως διαδικασία η οποία εδράζεται σε πυλώνες, όπως τα στοιχεία της προσωπικότητας του Ηγέτη (ή της συλλογικής ηγεσίας), το προφίλ της ομάδας των συνεργατών/μελών/υφισταμένων, την κουλτούρα που διέπει την ομάδα, το **αξιακό** της σύστημα, το **πολιτισμικό** της κεφάλαιο, **την πηγή της ισχύος, το εξωτερικό περιβάλλον, τις ευκαιρίες**, καθώς και **τις απειλές** του περιβάλλοντος χώρου.

Υπό αυτές τις έννοιες και τα στοιχεία **Διοίκησης - Ηγεσίας**, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι:

Διοίκηση μπορεί να ενασκεί ο οιοσδήποτε, σε οιονδήποτε εργασιακό χώρο, όμως οι Ηγέτες ξεχωρίζουν μέσα από τις έμφυτες ικανότητες τους ή ακόμη και επίκτητες, ως επικουρικές αυτών, με την άμεση επίλυση των ανακυπτόντων προβλημάτων, χωρίς περιστροφές, θεωρίες και θα, με το να πείθουν δια της πειθούς και του παραδείγματος, τους υφισταμένους, κυρίως όμως με τη χρηστή Διοίκηση.

Έτσι, επιτυγχάνεται η **ενσυνείδητη πειθαρχία**.

Ηγέτες είναι αυτοί που οδηγούν τους ανθρώπους εκεί που θέλουν να πάνε. Μεγάλοι ηγέτες όμως είναι αυτοί που τους οδηγούν εκεί που δεν είχαν ποτέ φανταστεί ότι θα ήθελαν να πάνε.

Ευτυχισμένος ο ηγεμόνας που κάνει τους υπηκόους του όχι να τον φοβούνται, μα να φοβούνται μήπως αυτός πάθει τίποτε κακό (Όμηρος).